

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3236/2021. (VI. 4.) AB VÉGZÉSE

eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdésének a Fővárosi Törvényszék 27.K.706.881/2020. szám alatt folyamatban lévő perben történő alkalmazásának kizárására irányuló indítvány tárgyában indult eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezésében a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény (a továbbiakban: Szt.) 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdése konkrét ügyben történő alkalmazásának kizárását kérte.
- [2] Az alapul fekvő ügyben a felperes egyház számára nem állami köznevelési intézményfenntartói, valamint állami iskolában szervezett hit- és erkölcsoktatásra tekintettel támogatást állapítottak meg. A Magyar Államkincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága a 2017. évre szóló határozatát utóbb, BPM-ÁHI/5853-2/2017. számú határozatával akként módosította, hogy az eredeti támogatásnál – amelynek folyósítását már megkezdtek – kevesebb összegű támogatásra való jogosultságot állapított meg. Mivel a különbözetet nem fedezte a még ki nem fizetett 2017. december havi támogatás, a maradék 6 700 245 Ft tekintetében visszafizetési kötelezettséget írtak elő a fenntartó számára. E döntést a Magyar Államkincstár Önkormányzati Főosztálya KINCSTK/200-4/2018. számú másodfokú határozatával – hivatkozva egyebek mellett az Szt. 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdésére is – helybenhagyta. A felperes e határozat bírósági felülvizsgálata iránt pert indított, és e perben fordult az eljáró bírósághoz.
- [3] Az ügy előzménye, hogy a 3003/2020. (II. 4.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.) megállapította a szóban forgó jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét és kizárta annak a konkrét ügyben történő alkalmazását, majd a 3132/2020. (V. 15.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.) általános alkalmazási tilalmat is elrendelt. A kezdeményező bíróságon azonban arra hivatkozik, hogy az Abh2. csak az „ugyanilyen tárgyú ügyben” való általános alkalmazási tilalmat rendelte el, ugyanakkor jelen ügy tényállása nem teljeskörűen azonos a korábbi ügyekével, mivel „jelen per tárgya nem kizárólag a költségvetési hozzájárulás visszafizetése, hanem a 2017. évre járó állami támogatás [...] korábban már megállapított és túlnyomó részben folyósított összegének utólagos csökkentése”. Az ilyen „vegyes” tárgyú ügyek esetében pedig az „Alkotmánybíróság határozata szükséges annak érdekében, hogy az Szt. alaptörvény-ellenessé nyilvánított 34/A. § (2) bekezdése hatóság által történt alkalmazásának következményeit a bíróság a perben le tudja vonni”. A bírói kezdeményezés arra irányul, hogy az Alkotmánybíróság mondjon ki alkalmazási tilalmat a konkrét perben és „valamennyi olyan közigazgatási perben, amelyben az alperes keresettel támadott határozata meghozatalának alapjául az Szt. 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdése szolgált”.
- [4] 2. Amint arra az indítvány is hivatkozik, az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz és bírói kezdeményezés alapján – az Abtv. 41. § (3) bekezdése figyelembevételével eljárva – az Abh1.-ben megállapította, hogy az Szt. 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdése az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközően alaptörvény-ellenes volt, továbbá az indítványokkal érintett perekben egyedi alkalmazási tilalomról is rendelkezett. Az Alkotmánybíróság tehát a szóban forgó norma alaptörvény-ellenességéről már döntött.
- [5] Hatályos jogszabályi rendelkezés esetében az alaptörvény-ellenesség megállapításának elsődleges jogkövetkezménye a megsemmisítés, valamint az eljárásra okot adó ügyben az alkalmazási tilalom is lényegében auto-

matikus [Abtv. 41. § (1) bekezdés, 45. § (2) bekezdés]. Már nem hatályos, de még alkalmazandó norma esetében megsemmisítésre értelemszerűen nincs lehetőség, csak az alaptörvény-ellenesség megállapítására kerülhet sor [Abtv. 41. § (3) bekezdés]. Ennek megfelelően az Abh1. esetében is eljárásjogi akadályát képezte a jogszabályi rendelkezés megsemmisítésének az a tény, hogy a norma az Abh1. meghozatalakor már módosult tartalommal volt hatályban. Az Abh2. viszont az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján – az Alaptörvény és a jogbiztonság védelme érdekében – általános alkalmazási tilalomról rendelkezett az Szt. 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdése vonatkozásában. Az általános alkalmazási tilalom elrendelésére figyelemmel a 3469/2020. (XII. 22.) AB végzés (a továbbiakban: Abv.) okafogyottság miatt megszüntette az eljárást egy újabb alkalmazási tilalom kimondására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában arra hivatkozással, hogy az általános alkalmazási tilalom erre az ügyre is vonatkozik.

- [6] 3. Az alkalmazási tilalom elsődleges célja annak biztosítása, hogy a jogrendben ne érvényesülhessen alaptörvény-ellenes norma és a bíróság az előtte folyamatban lévő ügyet az Alaptörvénnyel összhangban álló jogszabályi rendelkezések alkalmazása révén dönthesse el (Abh2., Indokolás [8]). E célt az egyedi ügyben kimondott alkalmazási tilalom csak a konkrét ügy vonatkozásában képes teljesíteni. Az általános alkalmazási tilalom ugyanakkor generális: univerzális jelleggel megakadályozza azt, hogy az érintett, alaptörvény-ellenes norma bármely folyamatban lévő ügyben alkalmazást nyerjen, ezáltal – a lezárt jogviszonyok kivételével – az érintett előírást hatását tekintve a megsemmisítéshez hasonlóan, lényegében a jogrendszeren kívülre helyezi. Következésképpen az általános alkalmazási tilalom feleslegessé is tesz minden további, egyedi alkalmazási tilalom kimondására irányuló indítványt. Ennél csak egyetlen erősebb jogosítványa van az Alkotmánybíróságnak, az alaptörvény-ellenes normán alapuló, lezárt büntető- és szabálysértési eljárások felülvizsgálatának elrendelése [Abtv. 45. § (5)–(6) bekezdés].
- [7] Mindebből az a következtetés adódik, hogy jóllehet egy jogszabályi rendelkezés vonatkozásában akár több egyedi alkalmazási tilalom is megállapítható különböző ügyekben, általános alkalmazhatatlanság kimondására csak egy alkalommal van lehetőség (vagy szükség). Az általános alkalmazási tilalom határozattal történő ismételt kimondása, vagy az általános alkalmazási tilalom követően az alkalmazás egyedi ügyben történő kizárása éppúgy lehetetlen, mint egy korábban már megsemmisített jogszabályi rendelkezés ismételt megsemmisítése.
- [8] Jelen ügyre vonatkoztatva mindezt megállapítható, hogy az Abh2. által megállapított általános alkalmazási tilalom az Szt. 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdése alkalmazásának univerzális akadályát képezi, alaptörvény-ellenessége miatt e norma a továbbiakban nem érvényesülhet a jogrendben. Ezért a bíróságoknak az előttük folyamatban lévő pert e jogszabályi rendelkezés alkalmazása nélkül kell elbírálniuk, ehhez pedig sem szükség, sem lehetőség nincs újabb – egyedi vagy általános – alkalmazási tilalom Alkotmánybíróság általi kimondására.
- [9] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy az Abh2.-nek az „ugyanilyen tárgyú ügy”-re történő utalása sem változtat az alkalmazási tilalom generális jellegén. Az ügyek tárgyát ebben az értelemben az érintett jogszabályi rendelkezés alkalmazása jelöli ki, nem pedig az Abh1. vagy az Abh2. alapjául szolgáló konkrét ügyek tényállása. Az állami támogatásra való jogosultság megállapítására és a jogosulatlanul igénybe vett támogatás visszafizetésére kötelezés – vagy az indítványozó megfogalmazásával élve, az ún. „vegyes” tárgyú ügyek – e tekintetben nyilvánvalóan azonos tárgyú ügyeknek minősülnek.
- [10] 4. Mivel az Abh2.-vel kimondott általános alkalmazási tilalom a fentiek szerint a jelen bírói kezdeményezéssel érintett ügyre is vonatkozik, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az eljárás folytatására okot adó körülmény nem áll fenn, ezért az eljárást – az Abv.-hez hasonlóan – az Abtv. 59. §-a és az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2021. május 18.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: III/820/2021.

